

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Politieke koehandel met rechtsstatelijke waarden

Crijns, J.H.; Woude, M.A.H. van der

Citation

Crijns, J. H., & Woude, M. A. H. van der. (2012). Politieke koehandel met rechtsstatelijke waarden. *Proces, Tijdschrift Voor Strafrechtspleging*, 91(4), 274-276. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/19956>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/19956>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Politieke koehandel met rechtsstatelijke waarden*

Jan Crijns & Maartje van der Woude

Reeds bij aanvang van het tijdschrift bood het *Maandblad voor Berechting en Reclassering voor Volwassenen en Kinderen* (MBR) de ruimte aan hartenkreten van lezers die zich zorgen maakten om ontwikkelingen op het terrein van het strafrecht en de strafrechtspleging. Regelmatig richtten deze zogeheten Kattedelletjes zich tegen nieuwe ideeën van de regering over de wijze waarop het strafrecht in den brede eruit zou moeten zien dan wel zou moeten functioneren. Zo maakte men zich in 1922 druk om de indertijd (ook al) op handen zijnde bezuinigingen binnen de reclassering. Aan de redactie van PROCES werd zelfs de vraag gesteld om hier expliciet aandacht aan te (laten) besteden. PROCES werd daarmee gezien als een belangrijk platform voor discussie over allerhande nieuwe ontwikkelingen en ideeën. Waar deze ‘nieuwe ideeën en ontwikkelingen’ door de jaren heen een divers palet vormen, blijft de onderliggende doelstelling van de *Kattedelletjes* – die overigens op den duur zijn verdwenen uit het tijdschrift – gelijk: reageren op ‘Den Haag’ in de hoop de ‘damesch en heeren’ politici op andere gedachten te brengen. Ook dit moderne Kattedelletje moet op deze wijze geïnterpreteerd worden.

Inleiding

Waar de Nederlandse wetgever tot voor kort nog een ongekenne dadendrang vertoonde waar het wetgeving op het gebied van veiligheid en strafrecht betreft, lijkt deze stroom van nieuwe wetgeving recentelijk abrupt tot een tijdelijk einde te zijn gekomen met de val van het kabinet eind april. Begin april spraken wij op het Leiden Law Blog nog onze zorg uit over het feit dat de wetgever, in zijn wens de Nederlandse samenleving veiliger te maken c.q. de veiligheidsbeleving van de Nederlandse burger te doen vergroten, de veelal kritische adviezen van de verschillende adviesorganen vaak klakkeloos naast zich neer leek te leggen.¹ Nu het kabinet is gevallen en de wetgever daarmee min of meer vleugellam is geworden, lijkt deze zorg – in ieder geval tijdelijk – achterhaald te zijn. Toch is niets minder waar. De ontwikkelingen in de korte periode die sindsdien verstreek, tonen aan dat ook onder het demissionaire kabinet-Rutte de nodige reden tot zorg blijft bestaan.

* Mr. dr. Jan Crijns is universitair docent bij het Instituut voor Strafrecht en Criminologie aan de Universiteit Leiden. Mr. dr. Maartje van der Woude is universitair docent bij het Instituut voor Strafrecht en Criminologie aan de Universiteit Leiden en sinds 2005 redactielid en sinds 2009 redactievoorzitter van PROCES.

1 Zie M. van der Woude & J. Crijns, ‘Dutch Legislature: ‘On a Crusade for Security or a Populist Collision Course?’, *Leiden Law Blog*, www.leidenlawblog.nl, 3 april 2012.

Gesneuvelde plannen

Om met het goede nieuws te beginnen: een aantal van de plannen van het gevallen kabinet waarop door zowel praktijkjuristen als wetenschappers kritisch is gereageerd, lijkt inmiddels zo goed als van de baan of in ieder geval tijdelijk in de ijskast terecht te zijn gekomen. Zo werd al snel na het vallen van het kabinet duidelijk dat daarmee ook de parlementaire meerderheid aan het Wetsvoorstel kostendekkende griffierechten² was komen te ontvallen. En ook voor de toekomst van het Wetsvoorstel minimumstraffen voor recidive bij zware misdrijven³ mag worden gevreesd, nu dit voorstel – dat op brede kritiek vanuit de strafrechtspleging is gestuit – rechtstreeks voortvloeide uit het gedoogakkoord tussen VVD, CDA en PVV. Of beide voorstellen daadwerkelijk definitief van de baan zullen blijken te zijn, moet worden afgewacht. In ieder geval zijn beide wetsvoorstellen door de Tweede Kamer op de lijst van controversiële onderwerpen geplaatst,⁴ zodat hun lot vermoedelijk in handen zal komen te liggen van de nieuw samengestelde Tweede Kamer.

De minister en het boerkaverbod

Dat er niettemin ook onder het demissionaire kabinet-Rutte bepaald reden tot zorg blijft bestaan, wordt treffend geïllustreerd door de gang van zaken met betrekking tot een van de paradepaardjes van het gevallen kabinet-Rutte, het Wetsvoorstel tot instelling van een algemeen verbod op het dragen van gelaatsbedekkende kleding,⁵ in het maatschappelijk debat beter bekend als het boerkaverbod. Eerst wordt dit wetsvoorstel in februari met de nodige bombarie door het kabinet aanhangig gemaakt bij de Tweede Kamer, waarbij verantwoordelijk minister van Binnenlandse Zaken Liesbeth Spies het voorstel te vuur en te zwaard verdedigt tegen de niet malse kritiek van onder meer de Raad van State, die niet alleen het nut en de noodzaak van het wetsvoorstel bestrijdt, maar deze ook strijdig acht met het recht op godsdienstvrijheid.⁶ En wat schetst onze verbazing, nog geen drie maanden later laat inmiddels demissionair minister Spies in een interview met *de Volkskrant* doodgemoedereerd weten eigenlijk nooit voorstander van het voorstel te zijn geweest en er ook geen traan om te zullen laten als de Tweede Kamer zou besluiten het voorstel in de prullenbak te gooien. Als gevolg van de val van het kabinet stond er immers niets meer tegenover dit voorstel.⁷ Kennelijk waren minister Spies en het CDA slechts akkoord gegaan met dit voorstel omdat er iets tegenover stond. Vervolgens maakte de demissionair minister als klap op de vuurpijl op 22 mei een nieuwe draai door in een debat met de Kamer te kennen te geven toch door te willen gaan met de verdediging van dit wetsvoorstel, waarbij

2 *Kamerstukken II* 2011/12, 33 071, nr. 2.

3 *Kamerstukken II* 2011/12, 33 151, nr. 2.

4 *Kamerstukken II* 2011/12, 33 285, nr. 8.

5 *Kamerstukken II* 2011/12, 33 165, nr. 2.

6 *Kamerstukken II* 2011/12, 33 165, nr. 4.

7 *De Volkskrant* 2 mei 2012.

zij haar ogenschijnlijk wispelturige houding, tot ongeloof van een groot deel van de Tweede Kamer, verklaarde door te stellen dat zij in het interview met *de Volkskrant* als kandidaat-lijsttrekker van het CDA had gesproken en niet als minister.⁸

Het cynisme van het politieke discours

Wat van de houdbaarheid van dit laatste argument ook moge zijn, dit voorbeeld laat weer eens treffend zien datgene wat we in feite al veel langer weten. In het huidige populistische politieke klimaat worden ingrijpende wettelijke maatregelen niet in de eerste plaats genomen op basis van inhoudelijke argumenten, maar op basis van de politieke realiteit van de dag. Dit klinkt cynisch en in wezen is het dat ook. Vergoelijkend kan weliswaar worden gezegd dat de parlementaire democratie nu eenmaal zo werkt, zeker in een land als Nederland, waarin voortdurend in coalitieverband moet worden geregeerd, hetgeen noopt tot geven en nemen. Toch kan dit naar onze mening niet steeds een argument zijn. Daar waar fundamentele grondrechten van burgers in het geding zijn (zoals zonder meer het geval is bij het boerkaverbod), dienen inhoudelijke argumenten de boventoon te voeren en dienen politieke afwegingen zo veel mogelijk een pas op de plaats te maken. Rechtsstatelijke waarden zijn eenvoudigweg te belangrijk om als ruilmiddel in een politieke koehandel te fungeren. Het zou een volgend kabinet dan ook sieren als het meer dan het inmiddels gevallen kabinet-Rutte waarde zou hechten aan de juridisch-inhoudelijke adviezen die door de verschillende adviserende instanties over conceptwetgeving worden uitgebracht. Wij sluiten af door, geheel in de lijn van het in de introductie aangehaalde *Kattebelletje* van 1922, de hoofdredactie van PROCES op te roepen om ook de (straf)wetgeving die ongetwijfeld door het nieuwe kabinet opgesteld zal worden tegen het licht van de in dit belletje beschreven zorgen, nauwgezet te volgen en te (laten) becommentariëren!

8 *Handelingen II* 22 mei 2012, 85-14-32.